

חקיקה בתחום העישון - יישום ברמת השלטון המקומי

החקיקה בישראל בתחום המאבק בעישון, מרוכזת סביב שני חוקים עיקריים:

1. החוק למניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון, התשמ"ג-1983
 2. חוק איסור פרסומת והגבלת השיווק של מוצרי טבק ועישון, תשמ"ג-1983
- החקיקה תקפה לכל המוצרים הנכללים תחת הגדרת "מוצר עישון" ובכלל זה: סיגריות, סיגריות אלקטרוניות, נרגילה וטבק לגלגול, סיגרים, סיגרלות, מקטרת, טבק לחימום, טבק ללעיסה וטבק להרחה, חומר מילוי ומחסנית לסיגריה אלקטרונית, ניירות גלגול וחומרי עישון ממקור צמחי שאינם מכילים טבק.

יישום החקיקה ברמת השלטון המקומי בא לידי ביטוי בשני היבטים:

- האחד - היבטים הנוגעים לעישון וחשיפה לעישון במקומות שונים במרחב הציבורי
 - השני - היבטים הנוגעים לנקודות לממכר מוצרי עישון
- כמו כן, אמנת המסגרת לפיקוח על הטבק, עליה חתומה מדינת ישראל, מתווה כללי התנהלות של רשויות השלטון בנוגע לפעילות מול תעשיית הטבק ובכללן הרשויות המקומיות בישראל.

עישון וחשיפה לעישון במרחב הציבורי

▪ חוק למניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון, תשמ"ג-1983

הקביעות המרכזיות בחוק:

- איסור עישון במקום ציבורי (פירוט המקומות במרחב הציבורי [כאן](#) ו**כאן**).
- חובת שילוט - על כל מחזיק בנכס במקום ציבורי, חלה חובה לקבוע ולתחזק שלטים המורים על איסור העישון במקום.
- חובת המחזיק - על מחזיק במקום ציבורי חלה חובת פיקוח ומניעת העישון במקום.
- איסור הצגת מאפרה - המחזיק לא יציב מאפרה במקום הציבורי שבאחזקתו.

- תקנות חובת שילוט - כל המחזיק בנכס ציבורי (כבעלים, כשוכר או בכל אופן אחר) מחויב לקבוע במקום שילוט האוסר על העישון. השילוט צריך להיות מותאם לדרישות שר הבריאות. הדרישות מפורטות במסגרת [תקנות הגבלת העישון במקומות ציבוריים \(קביעת שלטים\)](#), [תשמ"ד-1984](#), כולל התייחסות לגודל השלט, הצבעים, החומר ממנו יוצר ועוד.
- מנגנון פיקוח ואכיפה
 - לראש הרשות המקומית הסמכות להסמיך עובדים ברשות המקומית כמפקחים בנוגע לאיסור העישון במקומות ציבוריים.
 - קנסות ששולמו בשל עבירה על החוק בתחומי הרשות המקומית, יועברו לקופת הרשות המקומית.
 - הרשות המקומית מחויבת לדווח לשר הבריאות, במהלך חודש ינואר בכל שנה, על פעולות הפיקוח בשנה החולפת ומספר הפקחים שהוסמכו.
- * [חוזר מנכ"ל משרד החינוך](#), כולל הנחיות מיוחדות לגבי אכיפת הוראות הדין, בין היתר, בעניין איסור עישון במוסדות חינוך, והדרכים לטיפול בנושא זה במוסדות החינוך.

נקודות לממכר מוצרי עישון

- [חוק איסור פרסומת והגבלת השיווק של מוצרי טבק ועישון, תשמ"ג-1983](#)
 - הקביעות המרכזיות בחוק, הנוגעות לנקודות לממכר מוצרי עישון:
 - איסור מכירה של מוצרי עישון לקטינים.
 - איסור פרסום מוצרי עישון.
 - איסור על הצגת מוצרי עישון למכירה.
 - חובת מכירת מוצרי עישון בחפיסות אחידות בצבע חום אחיד ואזהרות בריאות עליהן.
 - איסור הצבת מכונות מכירה אוטומטיות למוצרי עישון.
- תקנות חובת שילוט בנקודות המכירה – בשנת 2021, עודכנו התקנות לגבי נוסח השילוט המחייב את נקודות המכירה, לגבי איסור מכירה לקטינים. [תקנות הגבלת הפרסומת והשיווק של מוצרי טבק \(צורת הצגתה של הודעה\) \(תיקון\), התשפ"א-2021](#).

- רישוי עסקים - לפי [חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968](#), בעל עסק המבקש למכור מוצרי טבק ועישון בישראל חייב לעמוד במספר תנאים בכדי לקבל רישיון עסק ולשמור אותו בתוקף באופן שוטף. חלק מתנאים אלה מעוגנים במסמכים המכונים "מפרטים אחידים" אשר נועדו לאפשר לבעלי עסקים טעוני רישוי, וכאלה המתעתדים לפתוח עסק טעון רישוי, להבין מה נדרש מהם מבחינת רישוי עסקים ולאפשר להם לשקלל דרישות אלה בהתנהלותם הכללית. קבוצה 6 של המפרטים האחידים (מסחר ושונות) המאושרים, כוללת את [מפרט אחיד 6.14](#) | [מוצרי עישון לסוגיהם – מקום למכירה קמעונאית שאינו טעון רישוי לפי פרט אחר](#). מפרט הכולל את התנאים בנוגע למכירתם של מוצרי טבק ועישון. הוראות המפרט נוגעות בין היתר למכולות ופיצוציות, רשתות מזון, חנויות נוחות בתחנות דלק וחנויות ייעודיות המתמחות במכירת מוצרי טבק ועישון בלבד ו/או מוצרי עישון ואלכוהול.
- מנגנון פיקוח ואכיפה
 - פתיחת עסק חדש – חוק רישוי עסקים.
 - איסור מכירה לקטינים – תחת חוק רישוי עסקים.
 - עמידה ביתר סעיפי החוק הנוגעים לנקודות המכירה נדרשת לצורך קבלת וחידוש רישיון עסק.

אמנת המסגרת של ארגון הבריאות העולמי בנושא הפיקוח על הטבק (FCTC)

- סעיף 5.3 של אמנת המסגרת של ארגון הבריאות העולמי בנושא הפיקוח על הטבק (FCTC) מתמקד בצורך להגן על מדיניות בריאות הציבור מהשפעה שלילית של תעשיית הטבק. האמנה קובעת כי על המדינות החתומות להבטיח כי קביעת מדיניות ציבורית תתבצע באופן עצמאי וללא השפעה מצד האינטרסים המסחריים של חברות הטבק. בהקשר של רשויות מקומיות, סעיף 5.3 מחייב גם אותן (כחלק מהמערכת הציבורית) לפעול בהתאם לעקרונות הבאים:
- שקיפות: מניעת השפעה ישירה או עקיפה של תעשיית הטבק על תהליכי קבלת החלטות.
 - ניגוד עניינים: הימנעות מקשרים כלכליים, מסחריים או ייצוגיים בין נציגי הרשויות לבין תעשיית הטבק.
 - מניעת השפעה חיצונית: רשויות המקומיות נדרשות להימנע משיתופי פעולה או מתן במה לפעילות חברתית, תרבותית או כלכלית הממומנת על ידי חברות טבק.
- סעיף זה מחייב רשויות מקומיות לנהוג בזהירות מול גורמים פרטיים בתעשיית הטבק, לנתק כל קשר שעלול לערער את עצמאותן במדיניות מניעת עישון, ולהבטיח שמדיניות ציבורית תשרת את בריאות הציבור ולא אינטרסים כלכליים של התעשייה.